

COVID-19 O'TKAZGAN SURUNKALI OBSTRUKTIV O'PKA KASALLIGI BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA FUNKSIONAL PARAMETRLARNING O'ZGARISHI VA MASHQLAR BARDOSHLILIGI

Xoljigitova M. B., Nosirova D.E., Ziyodullayeva D.P.

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Samarqand, O'zbekiston

Kirish. So'nggi o'n yil ichida surunkali o'pka yurak kasalliklari bilan kasallanish umumiy kasallikka nisbatan 21% ga oshdi, surunkali obstruktiv o'pka kasalligi nafas olish yo'llari kasalliklari orasida eng keng tarqalgan patologiyadan hisoblanadi. Immunitetning pasayishi tufayli surunkali obstruktiv o'pka kasalligi (SOO'K) bilan og'rigan bemorlarda virusli infeksiyalarga, shu jumladan SARS-CoV-2 ga sezuvchanlik oshadi. COVID-19ni og'ir o'tkazgan bemorlar orasida SOO'K kechishi ogir bo'ldi. Yangi yuqumli agentning paydo bo'lishi sog'liqni saqlash sohasi mutaxassislari uchun ushbu toifadagi bemorlarga tez tashxis qo'yish va o'z vaqtida tibbiy yordam ko'rsatish bilan bog'liq vazifalarni belgilab berdi.

Tadqiqot maqsadi. COVID -19 o'tkazgan SOO'K bilan og'rigan bemorlarda spirometriyaning funksional parametrlarining o'zgarishi, markaziy gemodinamika va mashqlarga chidamlilikni o'rganish.

Tadqiqot material va usullari. SOO'K bilan kasallangan 138 bemor tekshirildi, ular 2 ta guruhga ajratildi. I-guruh COO'K bilan kasallangan 73 bemordan (52,9%), II - guruh COVID-19 bilan kasallanmagan SOO'K bilan 65 nafar bemordan (47,19%) iborat edi. Jismoniy tekshiruvdan tashqari, barcha bemorlarda tashqi nafas olish funktsiyasi spirografiya, arterial kapillyar qonning gaz tahlili, EKG, EXOKG (o'pka arteriyasidagi o'rtacha bosimni o'lchash bilan) o'rganildi. Jismoniy mashqlar bardoshliligi 6 daqiqalik yurish testi yordamida o'rganildi. Sinovdan oldin va keyin desaturatsiya darajasi (SpO2) va nafas qisilishi darajasi Borg shkalasi bo'yicha baholandi. Olingan natijalarni statistik qayta ishlash parametrik va parametrik bo'lmagan statistikaning keng qo'llaniladigan usullari yordamida amalga oshirildi.

Tadqiqot natijalari. Tekshirilayotgan bemorlarning asosiy funksional ko'rsatkichlarining xususiyatlaridan umuman bemorlarda tashqi nafas olish funktsiyatsini o'rganishda obstruktiv turdagi bronxial o'tkazuvchanlikning buzilishi kuzatildi. 93 nafar kishida (67,4%) ham o'pka xayotiy sigimi (O'HS) darajasi pasaygan. Nazorat guruhi (NG) guruhida O'HS darajasi o'rtacha $82,1 \pm 22,3\%$, 1 sekundda chiqarilgan jadal nafas hajmi (JNH1s) $47,5 \pm 13,7\%$ ni tashkil etdi. I guruhda O'HS qiymatlari 89,7 dan 124,4% gacha bo'lgan. JNH1s darajasi I guruhining barcha bemorlarida (100%) o'tkazildi va 21,9 dan 65,5% gacha. I guruhda o'pka hayotiy sigimi darajasi o'rtacha $78,9 \pm 15,6\%$ ni tashkil etdi va JNH1s darajasi $46,8 \pm 14,9\%$ ni tashkil etdi. Shu bilan birga, JNH1s hajmi ham barcha bemorlarda (100%) o'tkazildi va 20,2 dan 68% gacha. O'HS qiymatlari 71,3 dan 101,7% gacha bo'ldi. Taqqoslash guruhida II, O'HS darajasi o'rtacha $76,4 \pm 16,9\%$ ni va JNH1s darajasi- $45,9 \pm 14,6\%$ ni tashkil etdi. Ushbu guruhda barcha bemorlar (100%) ham JNH1s indeksining pasayishini ko'rsatdi ($24,3$ dan $72,9\%$ gacha). O'HS darajasi 58,1 dan 101% gacha. Obstruktiv o'zgarishlarning zo'ravonligi spirografiya ma'lumotlariga ko'ra baholandi. II guruhda nafas olish funktsiyasi ko'rsatkichlarini baholashda obstruksiya darajasi KG ko'rsatkichlariga nisbatan ancha katta edi va I guruhlar ($r = 0,001$). Demak, 1 sekundda chiqarilgan jadal nafas hajmi: NG – $61,2 \pm 9,6\%$, I guruh – $53,5 \pm 17,5\%$ ($r = 0,06$); II guruh – $44,8 \pm 14,7\%$ ($r = 0,07$). Shuningdek o'pka forsirlangan nafas sigimi qo'rsatkichlari ajralib turgan: NG - $81,7 \pm 12,2\%$, va I guruh - $72,38 \pm 14,3\%$ va II guruh - $58,7 \pm 20,0\%$. I va II nazorat guruhlari o'rtasida farqlar sezilarli darajada o'zgardi. ($r < 0,05$).

Xulosa. Shunday qilib, tashqi nafas olish funksiyasini o'rganishda barcha bemorlarda obstruktiv turdagi bronxial o'tkazuvchanlik buzilgan. Umuman olganda, 93 nafar bemorda (67,4%) ham O'HS darajasida pasaygan. Guruhlarda bu ko'rsatkich SOAS xavfining oshishiga qarab kamaydi. 6 daqiqalik yurish testidan oldin va keyin Borg shkalasi bo'yicha nafas qisilishi darajasi I va II guruhlarda sezilarli darajada ko'paydi. Nazorat guruhida testdan oldin va keyin Borg shkalasi bo'yicha nafas qisilishi darajasi sezilarli o'zgarishlarga duch kelmadi. COVID-19 bilan bog'liq COO'K bilan og'rigan bemorlarda nafaqat obstruktiv kasalliklar, balki o'pkaning forsirlangan hajmi ham kamayganligini ko'rish mumkin. .